

Jan Velehrach kráčel rychle císařskou silnicí z města do blízké dědiny. Napravo byla sněhová pláň, nalevo sněhová pláň a bílá zasněžená silnice, vroubená ojínělými kostrami
 5 krásných jabloní, vedla přímo vzhůru. Prostředkem hnědal se široký pás: šterk a sníh rozjezděný vozy pivovarskými a vozy horáků.

Jan kráčel po rozbrázděném pásu, na němž méně to klouzalo, a hnědý prach chrupal mu pod nohama. Mrzlo
 10 silně v rychlém soumraku a obloha zatažená jednotvárnou šedí věštila nový sníh. Ale pěkně a veselo bylo pod šedými nebesy, neboť sníh kol dokola ukrýval zbytky mrtvých životů a mráz jako by byl všechnu citovost člověka vytepal do jasných a zvonivých plátů...

15 Ve zdravé a výbojně náladě vyšel Jan z města. Trochu ho podráždil odpolední obchodní ruch jako člověka, jenž by také rád kupoval, ale nemá zač. Ale jeho zlost, naivní a prostosrdečná, nešla příliš do hloubky. Vrhł několik vztekle ironických pohledů napravo a nalevo, na dámu
 20 obtěžkanou něžnými balíčky nebo na pána, velmi procovského pána doprovázeného posluhou, jenž pod nákladem prohýbal se skoro jako soumar. Pak si však zahvízdal nějaký rozhodně revoluční pochod a mysłil si při něm něco docela krotkého: že ty pamlsky, které by byl koupil v la-
 25 hůdkářském obchodě, jistě nebudou do prvního vyprodány a také knihkupci že pravděpodobně uchovají pro něj po exempláři věcí, na které měl právě zásluk.

Poseděl si hodinku v kavárně, dvěma kalíšky rumu ozbro-
 30 jil se proti mrazu a pak se rozběhl domů hloupou cestou vedoucí z hlavního náměstí města přímo do dědiny, která má tu — dosud bohužel nepochopenou — čest, že mu poskytuje přístřeší v jednom ze svých titěrných a všedních domků.

Císařskou silnicí šlo se mu velmi dobře. Dlouhé jeho kroky chrupaly rytmicky v tichu a soumraku. Těšil se na
 35 ženu, s kterou dnes ráno si slíbili — po kolikáté? hi-hi-hi —,

že se nebudou nikdy již hněvati na sebe, těšil se na děcko, jemuž možná neočekávaně zachce se s tátou se pomazlit a jež musí dnes být zcela jistě brzy uspáno, aby se nestal nervózním, těšil se na večeři, na svoje zamilované vepřové kotlety s bramborovým salátem. Škoda jen, že toho Rembrandta za K 1,44 nemohl si dnes koupit. Nemá nic nového, čím by se po večeři potěšil, dříve než vedro ve světnici, rozhodně příliš velké, přinutí jeho ženu k nedbalkám, v jichž přítomnosti všechny ostatní estetické požitky mají tak krátké trvání.

5

Pak se Jan hlasitě zasmál. Vzpomněl si na toho mladého Slováka, dobrého hochu jinak, Hurbana, jak přišel hlučně do kavárny, již silně podnapilý vínem, a ptal se ho na radostné a smířlivé city, které jistě v dnešním atd. atd.

10

„Považoval bych to za dobrý vtip,“ odpověděl Jan, „kdybyste mne chtěl na konto dnešního ‚dne lásky‘ pumpnout, ale viděl jsem u vás před chvílí celé jmění. Tož mluvíte hloupě, příteli. Ujišťuji vás, že nemám pražádných svátečních pocitů. Miluji svého bližního dnes právě tak málo, jak málo jsem ho miloval včera a jak málo ho budu milovat zítra. Navštívenek své nenávisti nezapomínám nikdy doma.“

15

Jan zasmál se ještě jednou. Báječné, tahle sváteční láska k bližnímu! Ano, podnapilí lidí cítí ji velmi často. A cítí ji také nejmizernější škrabáci národa, kteří píší štědrovečerní úvodníky, a všelijaká jiná holota...

25

Jan Velehrach krácel rychle, někdo však přece ho dohonil, aniž toho předem pozoroval.

Byl to dělník. Sociální demokrat. Pozdravili se, políbovali si pěkné počasí a zdravý mráz. Také vyslovil dělník politování, že Jan nikdy se neukáže u -ického žida, kde jest místnost jejich organizace. Jan se omluvil každodenní cestou do města, po níž rád sedí již doma, a že v neděli má u sebe kamarády.

30

Blížili se k prvním domkům dědiny. Tu dělník nahnul se k němu poněkud a skoro šeptal:

35

„Poslyšte, pane Velehrachu, vy to asi jistě víte. Řekněte mi: narodil se, nebo se nenarodil?“

„Kdo? O kom mluvíte?“

„Nu, dnes je výročí jeho narozenin. Přece mi porozumíte. Narodil se, nebo se nenarodil?“

Jan už chápal. Pousmál se.

5 „Nevím nic... Nikdo nic neví... Nenarodil se... Ale je to také docela jedno.“

Tohle řekl velmi úsečně a rozhodně. Jako by ho něco zamrzelo. Dělník už mlčel a u prvních domků se rozloučil. Bydlil tady.

10 Jan kráčel dále; hnědý pás stále stoupal, Jan kráčel pomaleji. Byl zamyšlen. Na okamžik vyrušily ho záře v domcích. Zdálky všechna skoro okna byla tmavá. Ale zblízka, ze zadních světnic plály vánoční stromky.

15 Takový docela malý, beze svíček, jen cukrovím ověšený má jeho děcko také. Batolí se k němu co chvíli, ničemu ještě nerozumí, ale je to špejchar sladkostí.

Sociální tvor se opičí, pomyslí si Jan. A ještě něco více. Co kdyby jednou jeho děcko pochopilo, že je o něco ochuzováno, o něco, co všechna ostatní mají! A není se čeho báti. 20 Starý smysl zvyku bude již tak stár, tak vyvětrán, tak překonán, že jeho mladé, pohanské dítě nikdy...

Opět sevřela Jana nějaká tíseň. Nač to myslel v té chvíli, když se loučil s dělníkem?

25 Ach ano. Již měsíc žijí se ženou v úzkostech, že snad druhé děcko je na cestě. Aby hrom udeřil do všech preventivních prostředků! A do těch, kteří svých vědomostí nechtějí užítí k tomu, aby dali lidem jistotu volného mateřství! A což ti pokrytci nahoře! Mezci!

30 Velmi pomalu kráčel Jan. Ale mrazu necítil. Žár ho teď obléval, hrůza adventu v chudé rodině, úděs podporovaný všemi důvody rozumu. Nechtějí a nesmějí, nedovedou a nemohou plodit a rodit děti jako králíci. V těch dvou jejich světnicích těsných jednoho děcka jest již mnoho... Pitomci řeknou: příroda to chce, a tváří se mravně uraženými. Ale 35 na svůj barák dají si hromosvod, aby příroda jim ho nezapálila, jedí s vidličkou a nožem v ruce, ač příroda dala jim deset obratných prstů... A kdyby se měli ze svých salónů a ložnic navrátit k přírodě, pojdou hladý a zmrznou...

A což lidské tělo, tělo ženy!... Umělecké památky se chrání, lesy se chrání, krásné parky se chrání, alpská protěž se chrání, zříceniny se chrání, divy přírody se chrání — a ten největší div přírody, mladé a krásné tělo ženy, zřídlo nej-
sladších a nejsvětějších inspirací, to nemá být chráněno, 5
to má v několika letech předčasně zestárnout, zvadnout, zhroutit se!... Ovšem ovšem, rodinný krb není místem pro kult krásy a venerické orgie. K tomu jsou bordely, není-li pravda, páni moralisté!... Anebo askeze... Proč zůstalo toto blbé slovo v našem slovníku! Jen pro realistické kanto- 10
ry? Hi-hi-hi... „Voda uplyne, láska pomine“... Aby pomínula co nejrychleji, tato naivnost, tato překážka mravnosti, tato neřest more bestiarum, je nutno mít děti, hodně dětí... a s nimi hluk a špínu, nesváry a nedostatek, hlad, trošku ženy... a za to za vše posilující mravní vědomí 15
vykonané povinnosti k národu, k lidstvu, k přírodě...

„Ech, pitomci,“ vyprskl Jan celý udýchaný a zpocený. Byl se najednou rozběhl, aniž pozoroval, že značný kopec bere útokem.

Stál však již před svým bytem. Pomalu očišťoval obuv 20
před domkem. Nastala reakce. Byl umdlen.

Malátně vstoupil do bytu. V kuchyni bylo horko a dusivý zápach připalovaného omastku.

Políbil ženu na čelo, ani si nepovšimnuv zářícího a uhřátého obličeje. Podívala se na něho nejistě, zkoumajíc, proč 25
je asi mrzut, proč „věší nos“, jak říkala.

Odešel do pokoje. Děcko tu spalo v kočárku, tiše a pravidelně oddechujíc. Rozsvítil lampu, svlékl zimník a posadil se zamyšleně do kouta divanu.

V pokoji bylo útulno, teplo a milo. Probral se trochu. 30
Zadíval se na radostné barvy Craneovy kresby, která visela na stěně naproti němu. Jako by dívčí ruka ho pohladila. Statečněji mu bylo.

„Ech co,“ pomyslně si, „však si zase pomůžeme od toho... Jen kdyby zdraví tím netrpělo. Nebezpečná hra je to... 35
Ale Stáza je taková silná holka...“

Paní Stáza přicházela do světnice s ubrusem. Pohleděli na sebe přívětivě. Stáza se upokojila.

„Přišel jsi nějak mrzut,“ povídá, „vid’? Ale pohleď tamhle, za poslední krejcary jsem to vyplatila. Přece to poslal na úvěr.“

5 Jan vrhl se ke stolku. Ano, byl to ten vzácný časopis — soukromý tisk — s nádhernými přílohami, po němž tolik toužil.

Jan zapomněl na všechno. Mazlil se s krásnými sešity...

„A ještě něco nového vím. A hezkého,“ zašeptala Stáza. Usmívala se čtverácky.

10 Pohlédl na ni dosti roztržitě. Ale už visela na jeho krku a horká ústa cítil u svého ucha. Nebylo to mnoho slov, co mu do něho všeptla jako polibek.

„Stázo, Stázičko,“ vykřikl Jan. Bujně s ní zakroužil, drže ji pevně v objetí.

15 Děcko se probudilo. Jan přiskočil však k němu a křičel do rozespálé tváříčky:

„Nenarodilo se, nenarodí se, nikdy se nenarodí! Slyšíš, Věruško, ne-na-ro-dí se... Žádného bratříčka nepotřebuješ! Nechceme ho, vid’, děťátko!...“

— — — — —

20 A po večeři, když děcko znova usnulo, seděl Jan Velehrach se svou ženou na pohovce. Byli velmi, velmi veselí. Prohlíželi si krásné erotické kresby, plné originelních nápadů kreslířských i vtipu a odvahy. Jejich ruce...

25 Jak zaměstnávaly se jejich ruce, to nepatří již do této historie dvacátého čtvrtého prosince. To bylo již po půlnoci.